

decât în anul 1970 după criza petrolului dar rămân încă vulnerabile⁸.

Economiile moderne se confruntă cu amplificarea efectelor globalizării și a comerțului. Cu toate acestea, Comisia Europeană și AIE sunt din ce în ce mai îngrijorate de faptul cererii crescânde și de reușita în timp a investițiilor în noi surse de furnizare a energiei. Este de subliniat faptul că, în prezent, politica de eficiență energetică totuși nu primește un accent suficient în raport cu politica de energie regenerabilă, chiar dacă acestea au beneficii similare în ceea ce privește securitatea energetică și schimbările climatice. Astfel, nu domeniul de politică unic va rezolva problema și în consecință eficiența energetică poate fi privită doar ca un instrument într-un pachet de opțiuni.

Concluzii. Pentru cetățenii Europei, eficiența energetică este elementul cel mai direct într-o politică energetică europeană. Îmbunătățirea eficienței energetice are potențialul de a aduce contribuția decisivă în obținerea sustenabilității, competitivității și a securității aprovizionării. Îmbunătățirea eficienței energetice este importantă atât pentru importatorii cât și exportatorii de energie, obținând beneficii mutuale în rezultat.

Fără îndoială, îmbunătățirea eficienței energetice este cea mai importantă pentru dezvoltarea strategiilor pe termen lung. Cu toate acestea, chiar și pentru crizele pe termen scurt, cererea și măsurile de eficiență

energetică sunt o componentă fundamentală a strategiilor naționale și internaționale.

¹ International Energy Agency, Oil Crises and Climate Challenges, 30 Years of Energy Use in IEA Countries, OECD, Paris, 2004, p. 54.

² Cele 11 țări sunt: Australia, Danemarca, Franța, Finlanda, Japonia, Norvegia, Germania, Italia, Suedia, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii.

³ Communication from the Commission, Action Plan for Energy Efficiency: Realising the Potential, COM, Brussels, 2006, p. 5.

⁴ Odyssee- Mure Project <http://www.indicators.odyssee-mure.eu/energy-efficiency-database.html> Accessed January, 2015.

⁵ Clean Development Mechanism (DCM) este unul dintre mecanismele de flexibilitate definite în Protocolul de la Kyoto, introdus de Statele Unite ale Americii și care prevede proiecte de reducere a emisiilor.

⁶ Energy Charter, In-depth Review of Energy Efficiency Policies and Programmes of Georgia, Brussels, p. 7.

⁷ European commission. Reference Document on Best Available Techniques for Energy Efficiency, 2009 http://eippcb.jrc.ec.europa.eu/reference/BREF/ENE_Adopted_02-2009.pdf

⁸ EC, An Energy Policy for Europe, January 2007, p. 3.

УДК: 327 (477:498): (262.5)

© Юлія Червенюк
(м. Чернівці)

ЧОРНОМОРСЬКИЙ ВИМІР УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКИХ ВІДНОСИН З ПЕРСПЕКТИВИ СЬОГОДЕННЯ

Нинішні відносини між Україною та Румунією в зоні Чорного моря розвивається під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів, крім того, двостороннє співробітництво між Києвом і Бухарестом стає більш реальним у зв'язку зі збільшенням російської присутності в регіоні та ескалації українсько-російського конфлікту, що створює пряму загрозу європейській системі безпеки. Автор звертає особливу увагу на українсько-румунське співробітництво в галузі енергетики, перспектив та перешкод в досягненні зовнішніх інтересів двох країн.

Ключові слова: енергетика, безпека, відносини між Україною та Румунією, «криза в Криму», російський фактор.

Iuliia Cherveniuk. The Black Sea dimension of Ukrainian-Romanian relations. Modern Ukrainian-Romanian relations in the Black Sea region develop under the influence of internal and external factors, moreover, bilateral cooperation between Kyiv and Bucharest becomes more actual in terms of increasing Russian presence in the region and escalation of the Ukrainian-Russian conflict, which creates a direct threat for the European collective security system. The author pays the main attention to the Ukrainian-

Romanian energy cooperation, perspectives and obstacles for realization of external interests of both countries.

Keywords: energy, security, Ukrainian-Romanian relations, «Crimea crisis», Russian factor.

Iuliia Cherveniuk. The Black Sea dimension of Ukrainian-Romanian relations. Relațiile actuale dintre Ucraina și România din zona Mării Negre se dezvoltă sub influența factorilor interni și externi, în plus, cooperarea bilaterală între Kiev și București devine mai reală datorită creșterii prezenței ruse în regiune și escaladarea conflictului ucraineano-rus, ce creează o amenințare directă pentru sistemul european de securitate. Autorul acordă atenție sporită cooperării ucraineano-române din sectorul energetic, perspectivele și obstacolele în realizarea intereselor externe ale celor două țări.

Cuvinte cheie: energie, securitate, relațiile dintre Ucraina și România, «criza din Crimeea», factorul rusesc.

Геостратегічна важливість Чорноморського регіону. Географічне розташування Чорноморського регіону – як регіону «трьох морів», сполучної ланки між Каспієм і Середземномор'ям – робить його надзвичайно чутливим з точки зору геополі-

тики. Останніми роками басейн Чорного моря перетворився на центр тяжіння геополітичних, військово-політичних та фінансово-економічних інтересів основних глобальних та регіональних гравців. ЧР набув нової геостратегічної якості як важлива сполучна ланка у транспортуванні енергоносіїв з Каспійського регіону до Європи та арена боротьби за вплив на процеси в широкому географічному просторі, що охоплює Європу, Центральну (Середню) Азію і Близький Схід. Також ситуація в регіоні обтяжується наявністю «заморожених» та активних конфліктів¹.

Отож у басейні Чорного моря перетинаються інтереси Російської Федерації (РФ), кавказьких та балканських держав, Туреччини та Європейського Союзу (ЄС). США також зацікавлені у збільшенні власної присутності в регіоні. Для ЄС вихід до Чорного – це потенційне поле для маневрування у контактах з Москвою та можливість диверсифікації енергоносіїв².

Стратегічна важливість Чорноморського регіону полягає в тому, що басейн Чорного моря виступає природним сполучником між потужними регіонами видобутку і споживання вуглеводневих енергоресурсів. Видобувні регіони – це Росія, а також Каспійський регіон з ресурсами Західного Казахстану, Туркменістану та Азербайджану, які є частиною широкого Арктично-Аравійського вуглеводневого поясу. Регіон споживання – це Європейський Союз та його сусіди: Туреччина, Грузія, Румунія, Україна, Молдова, Білорусь³.

Згідно концепції морської сили, ключові гравці регіону – Росія, Туреччина та США – формують регіональну систему безпеки та співпраці в басейні Чорного моря, а також впливають на реалізацію зовнішньополітичних інтересів інших чорноморських держав⁴. Варто наголосити, що українсько-російська криза, яка розпочалася із нелегітимної анексії Автономної Республіки Крим Росією (березень 2014) та переросла у війну на сході України безпосередньо впливає на систему відносин у сфері енергетики та безпеки у ЧР.

Російська агресія дестабілізує ситуацію у всьому регіоні, а також підсилює конфронтацію між США та РФ. Власне, варто наголосити, що подібна ситуація створює напруження у відносинах між членами НАТО та Росією. У даному контексті важливою виступає позиція Румунії, котра засуджує російську агресію⁵, та активно виступає за вирішення безпекових питань у контексті північноатлантичного альянсу. Зокрема, слід підкреслити, що з 2015 року в Румунії розпочинається експлуатація бази ПРО в Девеселу (йдеться про одну з двох наземних баз для ракет-перехоплювачів у Європі для системи ПРО НАТО)⁶.

Енергетична кооперація виступає пріоритетним чинником ЧР. Стратегія Росії щодо енергоресурсних та енерготранзитних регіонів Чорного моря, Каспію та Південного Кавказу має двоступеневий алгоритм – встановлення контролю над конкуруючими проектами, а в разі неможливості – блоку-

вання їх розвитку всіма доступними засобами, включно з ескалацією напруженості в зоні «заморожених конфліктів», безпосередньо наближених до стратегічних комунікацій. Власне, анексія Криму Росією демонструє процес блокування потенційних енергетичних проектів в регіоні, зокрема йдеться і про українсько-румунську енергетичну співпрацю (видобуток вуглеводнів на Скіфській площі).

Також, варто додати, що нарощення потенціалу військово-морських сил (ВМС) у провідних країнах регіону (РФ, Туреччина) об'єктивно здатне призвести до мілітаризації Чорномор'я, де починають розвиватися проекти з розвідки та видобутку вуглеводнів та вуглеводневий транзит, а також розширюється термінальна та трубопровідна інфраструктура⁷.

Румунський чинник в басейні Чорного моря. В даному контексті позиція Румунії є надзвичайно важливою, адже одним із пріоритетних напрямків чорноморської політики Румунії виступає формування її статусу ключового гравця в регіональному вимірі та транспортера енергоносіїв з Каспію і Центральної Азії на європейський ринок⁸.

Варто наголосити, що Румунія є досвідченим розробником чорноморського шельфу. Пошукові роботи тут розпочалися ще в 1975 р., а перший видобуток нафти – в 1987р.⁹ Протягом 1981-2003 рр. державній компанії Petrom, яка тривалий час мала виключні права на розробку румунської частини шельфу, вдалося пробурити 70 свердловин. У результаті були відкриті кілька нафтових і газових родовищ¹⁰. Вуглеводні з родовищ чорноморського шельфу становлять близько 18% сукупного видобутку компанії Petrom у Румунії¹¹.

Отож, офіційний Бухарест основну ставку робить на енергетику, а заразом прагне якомога ефективніше використовувати своє геополітичне положення і сформувати статус посередника між Європою та Росією. Проте, відносини на лінії Москва – Бухарест почали погіршуватися ще у 2003 році, коли Румунія розпочала свій шлях інтеграції у євроатлантичні структури. Вступ Румунії в НАТО, надання дозволу на розміщення на своїй території американських військових баз та цілком підтримка близькосхідної політики США стали причиною недовіри з боку Росії. Інтеграція Румунії до ЄС додатково підсилила відчуття недовіри з боку російської влади, котра негативно оцінила появу нових акторів у регіоні – США, НАТО та ЄС, що з'явилися в ЧР частково завдяки членству Румунії в цих організаціях¹². Слід підкреслити, що румунсько-американські відносини, маючи статус стратегічних, також певною мірою детермінують напрямки безпекової та енергетичної політики Румунії, котра прагне підсилити свою позицію в євроатлантичних структурах.

Румунія бере активну участь у розробці енергетичних ініціатив ЄС, зокрема йдеться про Резолюцію Європарламенту про Стратегію ЄС на Чорному морі та проекту Пан'європейського нафтопро-

воду (Pan-European Oil Pipeline, РЕОР) Констанца-Трієст, що є частково конкурентним для Одеса-Броди¹³.

Основними інтересами Румунії в Чорноморському регіоні є: закріплення статусу регіонального лідера; активна участь в економічних проектах з розвитку демократії, безпеки та стабільності в регіоні; підтримка і розвиток ініціатив щодо поліпшення транспортної, енергетичної та комунікаційної інфраструктури, підвищення екологічної безпеки, розвитку торгівлі, туризму, науки і технологій; поглиблення регіональної співпраці в рамках ОЧЕС, ГУАМ, Чорноморського форуму, Blackseafor; поглиблення відносин між ЄС і регіональними структурами¹⁴.

У контексті українсько-російського конфлікту виникає потреба пошуків нових моделей співпраці в енергетичній та безпековій сфері в Чорноморському регіоні, в чому першочергово зацікавлена Румунія. Використовуючи своє вигідне географічне положення – вихід до Чорного моря та дельту Дунаю (котра збільшується щороку на 2-5 метрів), яка є однією із найважливіших річок Європи, Румунія збільшує свою роль у регіоні. Після вступу країни в ЄС, транспортна система Дунаю опинилася в єдиному економічному просторі ЄС, а Європа отримала безпосередній і необмежений митом контакт з Чорним морем. Для ЄС Румунія виступає не тільки важливим ринком збуту, але й відіграє важливу роль у сфері енергетичної безпеки ЄС, оскільки лежить на шляху транзиту нафти та газу з Каспійського моря та Центральної Азії¹⁵.

Актуальна ситуація в ЧР визначає спільні інтереси Києва та Бухаресту, а саме – обидві держави шукають можливості стабілізації ситуації в регіоні, диверсифікації енергоресурсів та зменшення залежності від російського газу¹⁶. Українсько-російський конфлікт, що розпочався на початку 2014 року анексією Автономної Республіки Крим (АРК) та переріс у військові дії на сході України, поглиблює занепокоєння Румунії. Таким чином, боротьба із російськими впливами у чорноморському регіоні безпосередньо зближує Румунію та Україну.

Вирішення проблеми енергетичної безпеки виступає пріоритетним завданням для Румунії та України. Дану проблему варто розглядати в двох аспектах, де Румунія виступає як і споживачем російського газу, так і транспортером сировини на європейський ринок. Варто додати, що незважаючи на наявність власних покладів газу та нафти, Румунія імпортує 40% сировини, в основному з Росії, і платить найвищу ціну серед решти країн ЄС.

Сьогодні проблема залежності країн Центральної Європи та Балкан від російського газу набирає все більшої актуальності. ЄС імпортує 45% газу з Росії, 35% – з Алжиру та 20% – з Норвегії¹⁷.

Отже, Румунія перш за все зацікавлена в енергетичній співпраці та подальшій стабілізації в ЧР. На сьогоднішній день існує значний потенціал

кооперації Румунії та України в енергетичній сфері, проте, «кримська криза» і подальша агресія РФ перешкоджають розвитку енергетичних проектів на шельфі Чорного моря. В даному випадку прослідковується описана вище енергетична стратегія Росії, котра спрямована на блокування проектів, що мають на меті диверсифікацію енергоносіїв та зменшення залежності від російської сировини. Відповідно така політика РФ суперечить не тільки зовнішньополітичним інтересам Румунії та України, а й ЄС, зокрема.

Український чорноморський потенціал: загрози та перспективи. Україна, як і Румунія, є піонером у розвідці та розробці чорноморського шельфу, для чого ще в 1979 р. було створене спеціалізоване підприємство «Чорноморнафтогаз». Сумарні початкові видобувні ресурси вуглеводнів українського сектору акваторій Чорного та Азовського морів, за даними ДП «Науканафтогаз», станом на 1 січня 2010 р., складають 2,324 млрд. т. умовного палива¹⁸.

Зокрема, на північно-західному шельфі Чорного моря відкрито вісім газових і газоконденсатних родовищ. Всього на балансі ДАТ «Чорномонафтогаз» перебуває 17 родовищ, з яких 11 газових, чотири газоконденсатних і два нафтових. В акваторіях Чорного та Азовського морів до фонду нафтогазоперспективних об'єктів Державної служби геології і надр України віднесено 37 об'єктів, підготовлених до глибокого буріння, 58 виявлених перспективних об'єктів, 87 прогнозних¹⁹.

Незважаючи на свій чорноморський потенціал, сьогодні Україна ризикує стати аутсайдером шельфових розробок, порівняно з Румунією чи Туреччиною, які залучили і продовжують залучати провідні світові компанії з інвестиціями та технологіями. Такий підхід спричиняє втрату Україною суб'єктності в ЧР та остаточний перехід у тінь Росії, з якою і намагатимуться мати справу провідні гравці²⁰. Проте, основним фактором, котрий гальмує потенційний розвиток енергетичної діяльності на шельфі Чорного моря є політична дестабілізація в регіоні, пов'язана із анексією Криму та зростаючою російською агресією по відношенню до України.

Таким чином, сучасна ситуація у ЧР здебільшого детермінована російським чинником та ескалацією українсько-російського конфлікту. Захоплення Криму Російською Федерацією призвело до значного збільшення морської сили Росії, а саме – її здатності використовувати морський простір з метою досягнення політичного ефекту.

Захоплення Криму також призвело до значного збільшення морських кордонів Росії в басейні Чорного моря. РФ поширила свій контроль на Керченську протоку і отримала безперешкодний доступ до Азовського моря²¹. Геополітичні зміни такого роду суперечать інтересам Румунії, котра вважає чорноморську політику пріоритетною, а відповідне збільшення присутності РФ у ЧР ускладнює регіональну співпрацю, зокрема українсько-

румунську енергетичну кооперацію в басейні Чорного моря.

Отож, нині серед пріоритетних завдань України – протистояння російській військовій агресії та збереження контролю над південними областями. У даному вимірі стабільність на півдні України входить і в інтереси Бухареста. Адже отримавши відкритий доступ до Придністров'я і захопивши все українське чорноморське узбережжя, Росія змінить регіональну картину ЧР, що в свою чергу ускладнить реалізацію румунських стратегічних інтересів у Чорномор'ї. Реалізація такого сценарію може також спричинити некерованість українсько-молдовської придністровської ділянки, що призведе до того, що не лише Придністров'я, а й вся Молдова опиняться у пастці «русского мира»²².

Варто зауважити, що питання безпеки та енергетики в ЧР тісно пов'язані, а сучасна конфліктогенна ситуація в регіоні гальмує потенційно важливі енергетичні проекти.

До прикладу, влітку 2014 р., румунська компанія OMV Petrom оголосила про відкриття нових покладів вуглеводнів у Чорному морі в межах Скіфської площі. Триває розвідка родовища. Якщо вдасться довести його комерційну рентабельність і залучити інвестиції обсягом близько 100 мільйонів євро, за 3-4 роки можна буде розпочати промисловий видобуток²³.

Варто додати, що підписання угоди про видобуток вуглеводнів на Скіфській ділянці Чорного моря може одразу поповнити державний бюджет України на 2,6 мільярда гривень і в перспективі збільшити національний видобуток природного газу на 5-10 мільярдів метрів кубічних на рік. Проте, «кримська криза» гальмує переговорний процес. Перемовини з провідними нафтогазовими компаніями світу на чолі з Exxon Mobil тривають вже більше року, але масштабна і багатообіцяюча угода досі не підписана.

Таким чином, залучити такі інвестиції в нестабільний регіон буде важко, тож Румунія вкрай зацікавлена у стабілізації становища в Чорноморському басейні, щоб ситуація, яка виникла навколо Скіфської площі (розробляти її мав консорціум компаній Shell, OMV Petrom та «Надра України» на чолі з ExxonMobil в українському секторі Чорного моря, але поки що утримується, з огляду на анексію Криму Росією), не повторилася.

Все вищесказане цілком мотивує Румунію до поглиблення і розширення співпраці з Україною. Адже Бухарест мусить усвідомлювати, що його ініціативи в регіоні матимуть більшу вагу, якщо Румунія продовжуватиме курс на підтримку Києва²⁴.

Також слід зауважити, що «кримська криза» актуалізує роль Румунії в ЧР та активізує США. Вашингтон зацікавлений у підтримці Румунії, на протиположність російсько-турецькому тандему.

В даному контексті, розширена підтримка Румунії США не тільки створить буфер проти можливої подальшої російської експансії, а й допомо-

же підтримувати менш концентрований баланс сил в регіоні. В свою чергу відповідна політика Сполучених Штатів забезпечить їм більш гнучкий і вільний доступ до ЧР²⁵.

Отже, зрозуміло, що ситуація в ЧР формується з різновекторних геополітичних й політико-безпекових орієнтацій регіональних держав, впливів глобальних центрів сил і їхньої боротьби за економічний та політичний контроль над регіоном, об'єднання ЧР в контексті однієї всеохоплюючої стратегії сьогодні є малоімовірним²⁶.

Таким чином, енергетична політика залишається «ахіллесовою п'ятою» України впродовж усього часу її незалежності. Теж стосується і стратегії України в Чорному морі. Жодна із стратегічних можливостей, що їх відкриває вихід до моря, а саме – збільшення видобутку власних енергоресурсів і диверсифікація постачання вуглеводнів, за 24 роки використана не була. Єдиним винятком є будівництво терміналу «Південний» та нафтопроводу Одеса – Броди, які, проте, до середини 2010 р. використовувалися з метою, протилежною призначенню – транзиту російської, а не каспійської нафти. Це призвело до того, що Україна бездіяльно спостерігала за активністю РФ з реалізації обхідних проектів, що скорочували обсяги транзиту її територією²⁷.

Сьогодні Україна має енергетичний потенціал в ЧР, проте, актуальна ситуація в регіоні значно ускладнює розвиток енергетичних проектів, а також українсько-румунську співпрацю в енергетичній сфері, незважаючи на наявні можливості до диверсифікації енергоносіїв та зменшення залежності від російської сировини. Як вже згадувалося вище, РФ всіляко блокує подібні проекти, і агресивна політика Москви по відношенню до України виступає тому підтвердженням.

Отож, в басейні Чорного моря перетинають інтереси міжнародних та регіональних акторів, що у свою чергу надає ЧР геополітичної ваги, особливо в енергетичній сфері. Геостратегічна важливість регіону полягає у вигідному положенні на перехідних шляхах транспортування енергоносіїв із Росії та Каспію на європейський ринок. Сучасні енергетичні тенденції з тяжінням до диверсифікації енергоносіїв та зменшення залежності від російського газу створюють умови конфронтації між РФ та державами Європейської Спільноти. Нині у басейні Чорного моря активно включаються ЄС та НАТО, створюючи багатосторонню модель взаємодії в регіоні, власне, підсилюючи конфронтацію на лінії Схід – Захід.

Актуальна ситуація в регіоні значно ускладнює українсько-російським військово-політичним конфліктом, який починаючи з березня 2014 – з анексії Криму Росією, значно дестабілізує та милітаризує ЧР. Варто підкреслити, що російська агресія деформує систему кооперації в регіоні та перешкоджає реалізації альтернативних енергетичних проектів, котрі потенційно направлені на зменшення ролі РФ в регіоні. Не менш важливим є

той факт, що конфліктогенна ситуація в регіоні Чорного моря та на сході України цілком підриває систему колективної безпеки в Європі, що все більше непокоїть передових міжнародних акторів.

У контексті сучасної енергетичної та безпекової ситуації в ЧР, геополітична вага Румунії, як чорноморської держави, зростає. Сьогодні офіційний Бухарест відкрито декларує свою пріоритетну зацікавленість у розвитку чорноморського напрямку зовнішньої політики Румунії та збільшенні власної присутності в регіоні. Проте, російська агресія перешкоджає реалізації стратегічних цілей держави і відповідно детермінує міжнародну позицію Бухаресту по відношенню до «кримської кризи» та українсько-російського конфлікту загалом. Виходячи з даних обставин, актуалізується співпраця між Україною та Румунією, особливо в сфері енергетики та безпеки. Варто розглядати сучасні українсько-румунські відносини з точки зору перспектив та перешкод на шляху реалізації спільних проєктів, що в свою чергу, підкреслює зацікавленість Румунії у стабілізації ситуації в регіоні та подальшій кооперації між Києвом та Бухарестом на шляху диверсифікації енергоносіїв та зменшення залежності від російської сировини. Обидві держави зацікавлені у збільшенні власного транспортного потенціалу в ЧР та розробці альтернативних енергетичних проєктів.

Оскільки басейн Чорного моря належить до широкого Арктично-Аравійського вуглеводного поясу, існують перспективи розвитку проєктів по видобуванню та транспортуванню вуглеводнів в регіоні. Згідно результатів досліджень румунської компанії Petrom в межах Скіфської площі знайдені значні поклади вуглеводнів, видобуток котрих зміг би потенційно полегшити вирішення «газового питання». Оскільки Скіфська площа розташована в межах української акваторії ЧР, даний проєкт є надзвичайно важливим саме для України, проте, факт анексії Криму тимчасово заморозив розвиток розробки покладів. Власне, даний приклад демонструє, по-перше, російську тактику блокування альтернативних енергетичних проєктів, котрі направлені на зменшення залежності від російського газу, по-друге, перспективність енергетичної кооперації між Україною та Румунією.

Незважаючи на важливість співпраці Києва та Бухаресту, офіційно українсько-румунські відносини досі не набули статусу стратегічних. Більше того, стосунки між Україною та Румунією розвивалися в умовах територіальних претензій та недовіри. Сьогодні ми можемо говорити про нову еру українсько-румунських відносин та поглиблення співпраці на шляху подолання спільних зовнішньополітичних перешкод.

Аналізуючи українську ситуацію, слід підкреслити важливість співпраці із Румунією, особливо беручи до уваги спільний потенціал чорноморської енергетичної співпраці. Проте, ескалація українсько-російського конфлікту значною мірою перешкоджає двосторонній співпраці, та несе загро-

зи для системи колективної безпеки Європи загалом.

¹ Aleksander Goncharenko, "The wider Black Sea area: New geopolitical realities, regional security structures and democratic control: A Ukrainian view", NATO defence College Occasional Paper, 11/2. pp. 23-32.

² Tomasz Kapuśniak, *Polityka czarnomorska Rumunii*, Lublin 2010, s.13.

³ М. Гончар, Енергетична складова Чорноморського регіону: перспективи і загрози, с. 26, http://www.razumkov.org.ua/upload/UA-TR_2011_ukr.pdf

⁴ Deborah Sanders, *Maritime Power in the Black Sea*, p.36.

⁵ Basescu, despre criza din Ucraina: Ce a facut Rusia e o agresiune, Romania trebuie sa se implice, <http://www.ziare.com/international/ucraina/criza-din-ucraina-basescu-spuna-ca-romania-trebuie-sa-se-implice-1286232>

⁶ After Ukraine, Black Sea Becomes Contested Zone for Russia, NATO, <http://www.worldpoliticsreview.com/articles/14556/after-ukraine-black-sea-becomes-contested-zone-for-russia-nato>

⁷ М. Гончар, Енергетична складова Чорноморського регіону: перспективи і загрози, с. 27-29, http://www.razumkov.org.ua/upload/UA-TR_2011_ukr.pdf

⁸ Tomasz Kapuśniak, *Polityka czarnomorska Rumunii*, Lublin 2010, s. 42

⁹ Інформація з Офіційного сайту компанії Petrom, <http://www.petrom.com>

¹⁰ Черное золото Черного моря, <http://www.cisoilgas.com/article/Black-gold-of-the-Black-Sea>

¹¹ Kliever-Houston, G. 'Drilling & Production', *Offshore*, 1 Jul. 2010, <http://www.offshore-mag.com>

¹² Tomasz Kapuśniak, *Polityka czarnomorska Rumunii*, Lublin 2010., s. 31.

¹³ PanEuropean Oil Pipeline – commercial and technical issue. – IEA Oficial site, <http://www.iea.org/work/2009/forum/Transnafta2.pdf>;

¹⁴ Максименко І. Українсько-румунські відносини у контексті розширення ЄС на схід, Стратегічні пріоритети №3 (8), 2008, с. 229.

¹⁵ Tomasz Kapuśniak, *Polityka czarnomorska Rumunii*, Lublin 2010, s.12.

¹⁶ Там само, s.21.

¹⁷ Ł. Kudlicki, *Rumunia i Bułgaria: specyfika nowych członków Unii Europejskiej, „Bezpieczeństwo narodowe”*, nr I-II – 2007/3-4, www.bbn.gov.pl/download.php?s=1&id=929

¹⁸ Ливень О. Перспективи освоєння нафтегазового потенціалу українських акваторій Чорного і Азовського морей, <http://www.uaenergy.com.ua>

¹⁹ Крим, Україна в координатах чорноморської безпеки, http://www.uceps.org/upload/Prz_5nn_Krym_2011_Bezpeka.pdf

²⁰ Енергетична безпека в Чорноморському регіоні, с.74-75, http://www.uceps.org/upload/Prz_5nn_Krym_2011_Bezpeka.pdf

²¹ The Crimean crisis and Russia's maritime power in the Black Sea, <http://defenceindepth.co/2014/10/27/the-crimean-crisis-and-russias-maritime-power-in-the-black-sea/>

²² Україна, Румунія і Чорне море: вікно можливостей на тлі російсько-української війни, http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-rumuniya-i-chorne-more-vikno-mozhливostey-na-tli-rosiysko-ukrayinskoyi-viyni-_.html

²³ Там само.

²⁴ Україна, Румунія і Чорне море: вікно можливостей на тлі російсько-української війни, <http://gazeta.dt.ua/international/ukrayina-rumuniya-i->

chorne-more-vikno-mozhливostey-na-tli-rosiysko-ukrayinskoyi-viyni-_.html

²⁵ The New Strategic Reality in the Black Sea, <http://www.neweasterneurope.eu/interviews/1197-the-new-strategic-reality-in-the-black-sea>

²⁶ Потреба формування Чорноморської стратегії України крізь призму Кримської кризи 2014, <http://uaforeignaffairs.com/ua/zs/anglomovna-versija/view/article/potreba-formuvannja-chornomorskoji-strategiji-ukrajini-k/>

²⁷ Енергетична безпека в Чорноморському регіоні, с.76, http://www.uceps.org/upload/Prz_5nn_Krym_2011_Bezpeka.pdf

УДК: 327

© *Reghina Dimitrișina*
(*м. Клуж-Напока*)

THE ROLE OF NEW PUBLIC DIPLOMACY IN AN INTERSTATE DIALOGUE

The aim of this study is to highlight the importance of public diplomacy in an interstate dialogue. In order to show the practical part of this topic we have chosen the case study – Ukraine, Romania and Republic of Moldova: an interstate dialogue after Euromaidan and Romania's newly elected president, Klaus Iohannis. This research paper aims to bring new theoretical information about diplomatic communication and public diplomacy. In addition, by using a concrete case study, the author defines a new perspective on public diplomacy in the 21st century.

Keywords: public diplomacy, interstate dialogue, communication, diplomatic cooperation, neighbour states.

Регіна Дімітрішина. Роль нової громадської дипломатії в міждержавному діалозі на прикладі України, Румунії та Республіки Молдова. Мета даного дослідницького проекту: підкреслити важливість громадської дипломатії шляхом міждержавного діалогу. Для цього обраний наступний приклад – Україна, Румунія та Республіка Молдова: міждержавний діалог після Євромайдану та новообраного румунського президента Клауса Йоханіса. Цей проект має на меті ще й збагачення академічної літератури новою теоретичною інформацією про дипломатичне спілкування та громадську дипломатію. Крім того, через опис конкретної ситуації, автор визначає нову перспективу на концепцію громадської дипломатії в XXI столітті.

Ключові слова: громадська дипломатія, міждержавний діалог, спілкування, дипломатична співпраця, сусідні країни.

Reghina Dimitrișina. Rolul noii diplomații civice în dialogul interstatal dintre Ucraina, România și Republica Moldova. Scopul acestui proiect de cercetare este de a sublinia importanța diplomației publice în cadrul unui dialog interstatal. Pentru aceasta am ales un studiu de caz – Ucraina, Romania și Republica Moldova: dialogul interstatal după Euromaidan și noul președinte român, Klaus Iohannis. Proiectul de față are ca și obiectiv îmbogățirea

bibliografiei academice cu noi informații teoretice despre comunicarea diplomatică și diplomația publică. Mai mult, prin intermediul descrierii unui studiu de caz ales, autorul definește o nouă perspectivă asupra conceptului de diplomație publică în secolul XXI.

Cuvinte cheie: diplomație publică, dialog interstatal, comunicare, cooperare diplomatică, state vecine.

Introduction. Public diplomacy become a well-known definition not only in the circles of the academic debate. This term is a part of a diplomatic reality today. Although, it is a very controversial phenomenon, nobody can deny the fact that this diplomatic practice is a part of a modern world of communication nowadays. It is crucial to understand this term in order to explain better the diplomatic relations and, after all, the interstate communication between Ukraine, Romania and Republic of Moldova.

Of course, a role model in this picture is United States of America. They are the first one who developed this concept not only in the academic field, but also they have put it into practice. However, this does not mean that other states cannot practice this way of diplomatic communication. This research paper is pointing out the importance of public diplomacy in our contemporary world through the present case study: Ukraine, Romania and Republic of Moldova. These countries were chosen not by accident. In this case, we are talking about neighbor states, which increase the level of importance of diplomatic communication between these countries. Moreover, we will analyze the present stage of a diplomatic relations between mentioned countries. In this in this sense we will bring Ukrainian post-Euromaidan perspective and the newly elected Romanian president, Klaus Iohannis. This approach will give us the possibility to emphasize theory in practice and to apply recently added theoretical concepts on the present reality.

Theoretical framework. 1.1. The concept of public diplomacy. In order to give a proper academic